

Tien jaar in de rode cijfers

De impact van geneesmiddelen tekorten

Januari 2025

Colofon

Den Haag, januari 2025
KNMP in samenwerking
met SFK

Inhoud

10 jaar geneesmiddelentekorten: enorme impact	4
Feiten en cijfers	6
Impactvolle tekorten	8
Oorzaken	10
Duur van tekorten	11
Oplossingen aan de balie	12
Oplossingen vanuit de KNMP	13

10 jaar geneesmiddeltekorten: enorme impact

De KNMP heeft als apothekersorganisatie een analyse gemaakt van de impact van geneesmiddeltekorten over een periode van tien jaar. Ook over 2024 was de impact weer enorm. Ruim 4,5 miljoen mensen zijn geraakt door een geneesmiddeltekort. Voorzitter Aris Prins van de apothekersorganisatie: “We merken aan niets dat het minder erg wordt. Voor ons niet. Voor de patiënt niet. Voor de maatschappij niet”.

Het absolute aantal tekorten daalde in 2024 ten opzichte van een jaar eerder, van 2292 naar 1563. Maar tegelijkertijd is er nog steeds elke dag in elke apotheek gemiddeld 1 fte bezig met de tekorten. Dat zijn omgerekend 2.000 leden van de apotheekteams, goed voor 220 miljoen euro op jaarbasis. Daar komen andere noodzakelijke kosten bovenop. Zo wordt bij omzettingen ook een beroep gedaan op collega-zorgverleners als artsen of verpleegkundigen, in de wijk of het ziekenhuis. Dat brengt extra onnodige kosten met zich mee. Dit geldt ook voor extra kosten door import. Prins: “Zo verstookt Nederland honderden miljoenen door geneesmiddeltekorten.”

Prins: “Er is geen enkele reden optimistisch te zijn over de cijfers van 2024 en de genomen maatregelen van overheid, zorgverzekeraars en andere stakeholders. Deze hebben zichtbaar nog niet heel erg geholpen. Wel zijn er goede voornemens aangekondigd vanuit de overheid en de zorgverzekeraars. Daar houden we ons aan vast voor 2025, maar we hebben eerder in 2021 ook een afname gezien die werd gevolgd door een volgende stijging.”

Naast het absolute aantal over 2024 heeft de KNMP in een impactanalyse becijferd dat:

- ruim 4,5 miljoen mensen in Nederland op jaarbasis zijn geconfronteerd met een tekort;
- de apotheken in Nederland 2.000 fte inzetten om de tekorten te managen, omgerekend gaat het over 220 miljoen euro op jaarbasis;
- ook middelen, zoals opgenomen op de rode lijst van niet te wisselen medicatie, zijn geraakt;
- veel middelen op de lijst van kritieke geneesmiddelen worden geraakt. Zelfs in de categorie vitaal;
- 74 procent van de tekorten een middel betreft dat onder het preferentiebeleid van één of meerdere zorgverzekeraars valt.

Prins: “De geneesmiddelen zijn er niet altijd, maar de therapie is er 24/7. Het hoge niveau van de farmaceutische zorg in Nederland helpt de patiënten. Met kunst- en vliegwerk bieden we een ander merk, al dan niet met dezelfde sterkte of vorm, aan. Of een zogeheten therapeutisch alternatief – een andere werkzame stof voor dezelfde aandoening – dat in sommige gevallen minder goed werkt, meer bijwerkingen kent of duurder is. Kleinere hoeveelheden meegeven, importeren en bereiden zijn andere oplossingsrichtingen die we toepassen.”

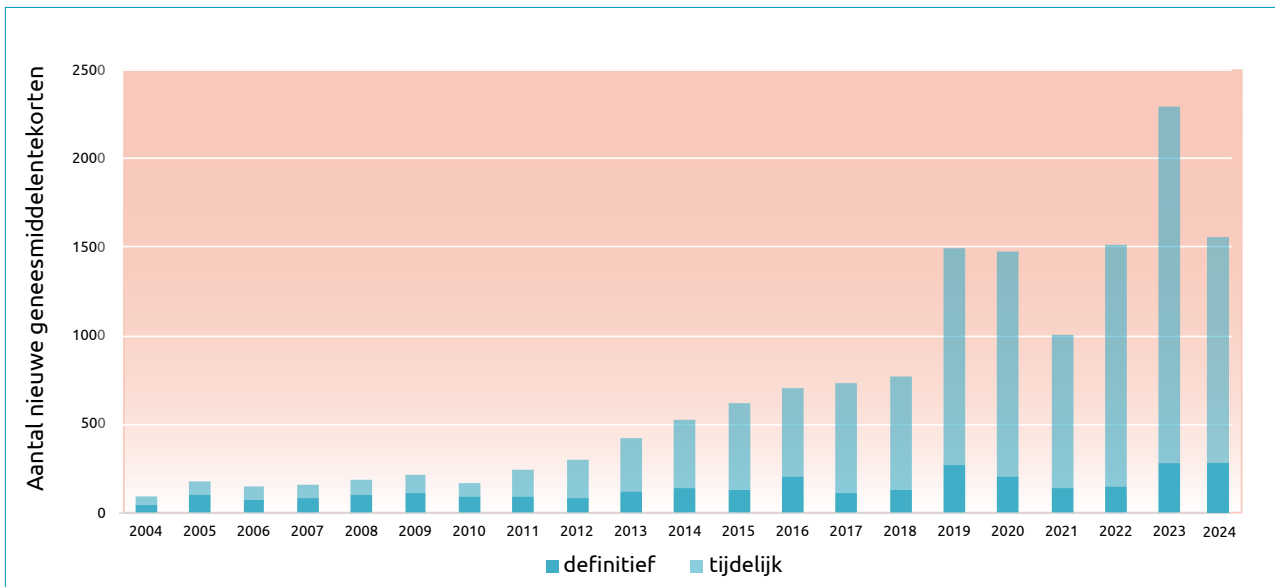
Los van de oplossingen die apothekers in de dagelijkse praktijk aanreiken, staat de KNMP bestuurlijk een aantal maatregelen voor. “We pleiten al langere tijd voor een aanpassing van het preferentiebeleid. Gelukkig is de politiek het steeds vaker met ons eens, gezien de vele moties in de Tweede Kamer. Voor overheid en zorgverzekeraars is dit onderwerp niet langer een taboe”, zegt Prins, die verder pleit voor meer voorraden van kritieke geneesmiddelen en productie in Europa.

Voor de apothekersorganisatie brengt KNMP Farmanco de geneesmiddelentekorten dagelijks in kaart. Indien een geneesmiddel landelijk niet verkrijgbaar is, gedurende minimaal veertien dagen, noteert KNMP Farmanco een nieuw tekort voor het jaarlijkse overzicht. Meldingen door apothekers worden geverifieerd bij de fabrikanten. Farmanco houdt al meer dan twintig jaar de statistieken bij over geneesmiddelentekorten in Nederland.

Feiten en cijfers

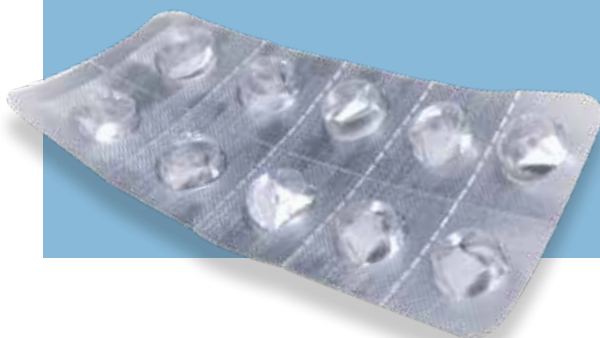
KNMP Farmanco brengt voor de apothekersorganisatie de jaarlijkse geneesmiddelentekorten in beeld. Zichtbaar is dat de tekorten in de laatste tien jaar steeds verder zijn opgelopen. Dit geldt voor de tijdelijke tekorten en definitieve tekorten, die ontstaan als leveranciers zich volledig terugtrekken.

Lijst kritieke geneesmiddelen:

Circa 80 procent van de geneesmiddelen in Nederland staat hierop vermeld. In alle categorieën is het aantal tekorten over 2024 in **totaal 1172**.

Te onderscheiden in de categorieën vitaal (193), essentieel (669) en noodzakelijk (310).

Nederlandse geneesmiddelenprijzen

Geneesmiddelenprijzen in Nederland zijn gemiddeld laag. Circa 80 procent van de verstrekte geneesmiddelen is generiek. Gebruik van een generiek geneesmiddel kost 5,29 euro per maand, omgerekend 18 cent per dag. In de praktijk betalen zorgverzekeraars echter veel lagere prijzen door afspraken met leveranciers. Experts stellen vaak dat voor Nederland geldt dat goedkope geneesmiddelen te goedkoop zijn en dure geneesmiddelen te duur.

De kosten voor extramurale farmaceutische zorg bedragen inclusief apotheekkosten ruim 5 miljard. Dat is circa 5 procent van de jaarlijkse begroting van VWS van meer dan 100 miljard.

Er zijn bijna **12 miljoen** mensen die een vergoed geneesmiddel hebben gebruikt.

Ruim **4,5 miljoen** mensen worden in 2024 geraakt door een tekort.

Van de tekorten valt **74 procent** onder het preferentiebeleid van de zorgverzekeraars.

De gemiddelde duur van een tekort is **104 dagen**.

Rode lijst: 15 tekorten staan op de zogeheten rode lijst, van geneesmiddelen waarvoor geldt: niet wisselen.

Voor **31** geneesmiddelen geldt dat ze een jaar of langer niet beschikbaar zijn.

157 van 1563 tekorten zijn tekorten die vaker dan 1 keer per jaar niet beschikbaar zijn.

Nederland telt:

1953 openbare apotheken

113 apotheken in het ziekenhuis

273 apotheekhoudende huisartsen

Voor de tekorten in 2024 geldt dat **13%** definitief is.

Impactvolle tekorten

Geneesmiddelen	Indicatie	Impact	Gebruikers-aantallen
Salbutamol aerosol	Astma/COPD, behandeling van acute benauwdheid	Vooral voor kleine kinderen, ouderen en volwassenen met weinig inhalatiekracht is er geen geschikt alternatief. Importeren is mogelijk.	555.000
Inhalatievloeistoffen <ul style="list-style-type: none"> • Salbutamol • Salbutamol/ipratropium • Ipratropium • Budesonide 	Astma/COPD	Voor patiënten met ernstige astma of COPD-klachten. Vrijwel alle vernevelvloeistoffen zijn niet beschikbaar.	20.000
Prednison en prednison-tabletten	Remmen van ontstekings-, afstotings- en overgevoelighedsreacties	Veelgebruikt geneesmiddel met veel verschillende indicaties. Vooral bij langdurig gebruik en patiënten met leverproblemen is er geen goed alternatief. Bij de indicatie voorkomen van afstoting bij transplantatie is wisselen ongewenst (oranje categorie).	400.000
Antibioticatabletten, -drankjes en -injectievloeistoffen	Infecties	Antibioticadrinkjes voor kinderen waren enkele weken helemaal niet beschikbaar. Deze moesten worden bereid door de apotheek. Ook voor volwassenen waren niet alle antibiotica beschikbaar. Voor een aantal soorten was import mogelijk.	1.700.000
Acenocoumarol tabletten	Antistolling	Wisselen is ongewenst (rode categorie). Bij omzetten naar een ander merk of een ander gelijkwerkend geneesmiddel moet regelmatig opnieuw stollingswaarde (INR) worden bepaald. Aantal van deze acenocoumarol-labels zijn uit de handel genomen, waardoor de beschikbaarheid kwetsbaar is.	90.000
Diverse oncolytica o.a.: Etoposide, Vincristine, Cytarabine, Fluorouracil, Cladribine, Gemcitabine, Doxorubicine, Epirubicine, Idarubicine, Mitomycine, Erlotinib, Bosutinib, Dabrafenib, Lapatinib, Bevacizumab	Kanker	Patiënten met kanker krijgen niet de optimale behandeling.	SFK maakt geen inschatting van geneesmiddelen die in ziekenhuizen gebruikt worden
Baclofen tabletten	Spasmen en spierkrampen, onder andere bij MS en ALS	Wisselende beschikbaarheid en daardoor veel onzekerheid voor de patiënt.	20.000
Methyldopa en labetalol tabletten	Hoge bloeddruk in de zwangerschap	Voor zwangeren zijn er weinig alternatieven, wisselen naar een ander geneesmiddel tegen hoge bloeddruk tijdens de zwangerschap is ongewenst (labetalol valt in de oranje categorie).	12.000

